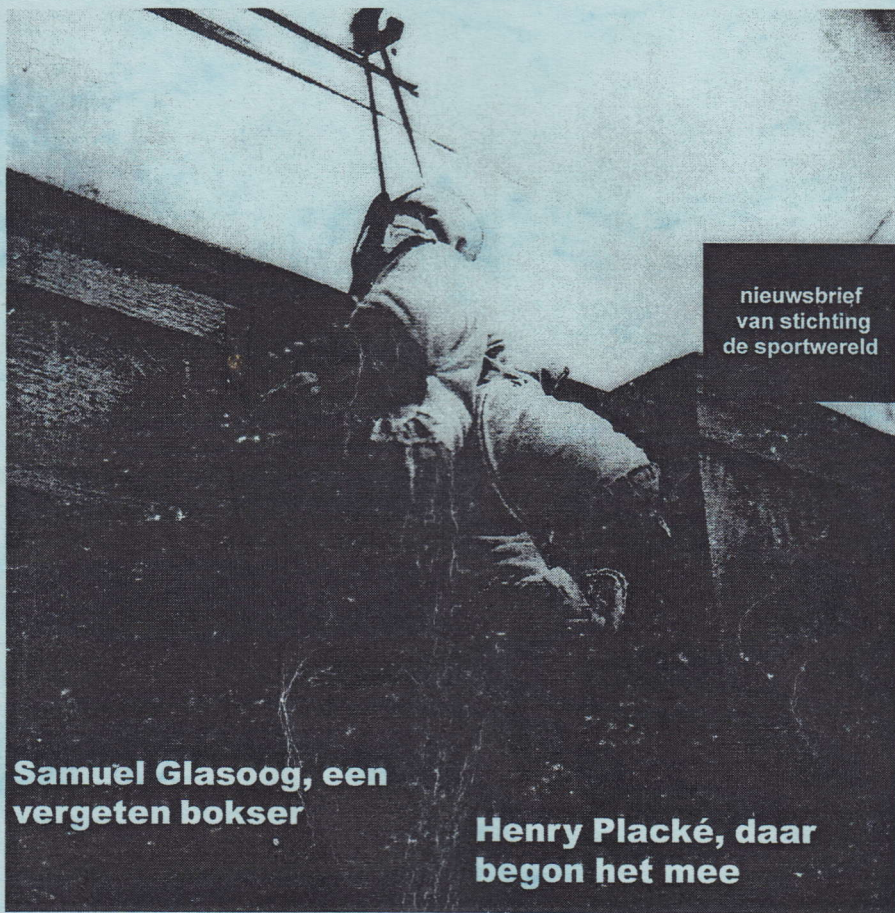

de *Sportwereld*

nummer 20

juni 2000

nieuwsbrief
van stichting
de sportwereld

**Samuel Glasoog, een
vergeten bokser**

**Henry Placké, daar
begon het mee**

Geen voetbalsolidariteit in oorlogstijd

Sport in Londen

De Tegenstanders van Oranje

De Nederlandse Honkbalbond

Nieuwsberichten

Door Peter-Jan Mol

Oral History Project Nederlandse Oud-Olympiërs

Binnenkort gaat een bijzonder initiatief van start. Vroegere Nederlandse deelnemers aan de Olympische Spelen zullen aan de hand van een uitgebreide vragenlijst worden geïnterviewd. De nadruk komt te liggen op de sociaal-culturele achtergrond van de deelnemers en op de manier waarop zij de Spelen zelf beleefd hebben. Ook zal worden nagegaan in hoeverre sportloopbaan en deelname aan de Spelen van invloed zijn geweest op de verdere levensloop. Het project wordt uitgevoerd onder auspiciën van en ondersteund door NOC*NSF. Het onderzoek wordt gedaan door studenten in de vorm van een stage. Daarbij treden de sporthistorici Ton Bijkerk en Ruud Paauw als toezichthouder op namens de sportkoepel en Theo Stevens als stage-coördinator van de

Universiteit van Amsterdam. De eerste ronde van het project heeft betrekking op de deelnemers van vóór de Tweede Wereldoorlog. In een later stadium zullen deelnemers uit de periode daarna worden geïnterviewd. De studenten die de interviews afnemen, krijgen een historische en een technische voorbereiding. Daarna gaan zij op bezoek bij de Oud-Olympiërs, waarbij het gesprek op de band wordt vastgelegd. Bij wijze van afronding schrijven zij tenslotte een biografie van elke geïnterviewde. Er kunnen nog studenten worden geplaatst, maar enige spoed is geboden. Belangstellende studenten worden uitgenodigd contact op te nemen met de stagecoördinator dr. Th. Stevens. Adres: Afdeling Geschiedenis en Regiostudies der Universiteit van Amsterdam, kamer 529, Spuistraat 134, 1012 VB Amsterdam.

Voetbal en literatuur

Vijftien april jl. is in het Letterkundig Museum te Den Haag de tentoonstelling 'Literatuur met een

doel. Schrijvers over voetbal' geopend. De tentoonstelling bestaat uit foto's en schilderijen, bijzondere voorwerpen als een shirt van Johan Cruyff, de voetbalschoenen van Piet Keizer en Jan Mulder en onbekende handschriften van bijvoorbeeld Arthur Lehning en Nico Scheepmaker. Divers audiovisueel materiaal verrijkt de expositie. Bij de tentoonstelling verschijnt behalve een gelijknamig schrijversprentenboek het boekje 'Literatuur langs de lijn', een door neerlandicus en Parool-journalist Erik Brouwer geschreven boekje met unieke foto's. Dit boekje is uitsluitend in het Letterkundig Museum verkrijgbaar voor f 12,50. Het Letterkundig Museum is gevestigd in het Koninklijke Bibliotheek-complex, Prins Willem-Alexanderhof 5, naast Den Haag CS. Telefoon: 070-3339666.

Antiquarische boeken

Geïnteresseerden in antiquarische boeken over sport zouden een kijkje kunnen nemen bij 'Rob Kok Old Books & Prints' in Loosdrecht. Hij heeft verschillende aardige boeken in zijn bezit van bijvoorbeeld Joris van den Bergh, M.J. Adriani Engels, Jan Cottaar, Karel Lotsy en J.B. Schuil. Per e-mail is een volledige inventarislijst aan te vragen: rorostef@xs4all.nl. Het bezoekadres: Schakel 53 1231 SV Loosdrecht, tel. 035-5828384.

'Een elftal wielrenners'

Onder deze titel heeft Bap van Breenen onlangs een boek uitgebracht. De volgende renners worden hierin beschreven: Piet Ikelaar, Piet Moeskops, Gerard van Beek, Henk Faanhof, Hein van Breenen, Wim Snijders, Tiemen Groen, Cor Schuuring, Harrie Steevens, Jules Bruessing en Johan van der Velde. Geïllustreerd met veel foto's bedragen de kosten van dit bijna 300 bladzijden tellende boek f 40,00. Bestellen is mogelijk door overmaking van het bedrag op giro 6952884 tnv B. van Breenen in Lelystad.

EENVOUD IN VEELVOUD EEN KOPIE VOOR 3½ SPIE

*Bij abonnement voor 5000 kopieën. Alle prijzen zijn excl. btw.

**De beste kopie van Amsterdam
voordeliger per stuk, per dozijn,
per duizend en per gehele oplage.**

OOK VOOR
PERFECTE
KLEURKOPIËN

GRAND PRIX
copyrette®

Weteringschans 84a, 1017 XR Amsterdam
Amsteldijk 47, 1074 HW Amsterdam
Parnassusweg 212 en 218, 1076 AV Amsterdam
van Baerlestraat 87, 1071 AT Amsterdam

VOORDEEL IN VEELVOUD.

Geen voetbalsolidariteit in oorlogstijd

Door Evert de Vos

Vanaf 15 september 1941 mochten joodse Nederlanders sportaccommodaties niet meer betreden. De rest van Nederland sportte gewoon door. Ook in het 'joodse' Amsterdam, waar honderden voetballers door de maatregel werden getroffen, werd nauwelijks geprotesteerd.

Het officiële orgaan van de Nederlandse Voetbal Bond (NVB), de Sportkroniek, bevatte op 15 september 1941 een volledig programma voor de eerste competitiezondag op 21 september. Ook de grotendeels joodse clubs, zoals de Amsterdamse verenigingen Wilhelmina Vooruit (WV), Hortus Eendracht Doet Winnen (HEDW), Be Quick Pollus Combinatie (BPC), Overwinning Door Eenheid (ODE), Allen Eén Doel (AED) en het Haagse De Ooievaars hadden tegenstanders toebedeeld gekregen.

'Amsterdamse clubs beginnen goed' en 'Aantrekkelijke opening van het seizoen'. Het zijn twee koppen in de *Sportkroniek* van 22 september. Men moet goed zoeken in de uitslagenlijsten om er achter te komen dat zes wedstrijden niet zijn gespeeld. Op plekken waar de Sportkroniek de week tevoren nog de wedstrijden aankondigde voor de eerste elftallen van joodse voetbalclubs staan geen uitslagen vermeld. De wedstrijden zijn nooit gespeeld.

Anti-joodse maatregelen

"De dezer dagen afgekondigde verordeningen hebben ten deele ook betrekking op voetballers en voetbalclubs",

had de NVB in de Sportkroniek van 18 september aan de clubs laten weten. De bond wees op de consequenties: Joden mogen sportinrichtingen niet betreden, openbare sportverrichtingen niet bijwonen en er niet aan deelnemen. 'Amsterdamse clubs hebben zich goed gehouden', bericht het blad *Sport in en om Amsterdam*, het orgaan van de Amsterdamse Voetbal Bond (AVB), op 23 september. De Volewijckers won met 2-1 van Hilversum, AFC was met 4-2 Volendam de baas en Ajax en DWS deelden de punten. Ook hier komen joodse clubs niet meer voor in de uitslagenlijsten van de op 21 september in de onderbond gespeelde wedstrijden.

Amsterdamse Voetbalvereniging :
"WILHELMINA VOORUIT"
Opgericht 25 Mei 1908

Zondag a.s.
2 uur
speelt
**"WILHELMINA-
VOORUIT"**
tegen
HILVERSUM

Terrein Stichting Voorland
MIDDENWEG
direct bij eindpunt IJn 9

BEWAAKTE AUTO-EN
RIJWIELSTALLING
AANWEZIG BIJ INGANG

Nadere uitleg gaf het blad niet. Wel bevatte het de mededeling: "ten gevolge van de noodzakelijke wijziging der competitie zal het programma voor 5 oktober van de afdeling Amsterdam eerst op 30 september gepubliceerd kunnen worden."

Een oplettende lezer kon onder het kopje 'scheidsrechters gevraagd' de reden van dit ongerief lezen: "ten gevolge van de verordening van de Rijkscommissaris, waardoor joden o.m. geen sportinrichting mogen betreden, moet onze afdeling Amsterdam een groot aantal scheidsrechters (omstreeks 70) missen."

Vergelijking van de aangekondigde wedstrijden in NVB en AVB met de uitslagenlijsten van 21 september leert dat in totaal 29 elftallen - 17 senioren, 5 junioren en 5 aspirantenteams - zich uit de competitie moesten terugtrekken. In totaal werden ongeveer vierhonderd actieve voetballers, zeventig scheidsrechters en enkele honderden bij de verenigingen betrokken vrijwilligers en donateurs/supporters door de maatregel getroffen. Onbekend is hoeveel joodse leden

van niet-joodse verenigingen niet meer aan de wedstrijden konden deelnemen.

Acceptatie en meegaandheid

Bij joodse voetballers kwam de maatregel ondanks alle eerdere anti-joodse verordeningen vaak als een verrassing. "Ik speelde in het derde elftal van HEDW", herinnert Michel Agsteribbe (1920) zich. "We voetbalden een competitie en plotseling mocht het niet meer." Louis Beem (1923) weet het nog precies: "We moesten met HEDW op zondag voetballen tegen Swift op het Olympiaplein. Op die velden met een sintelbaan er omheen. (...) Het was het begin van het seizoen, maar midden in de week stond het in de krant. Joden mochten niet meer in parken komen en ook niet meer op voetbalvelden. Ik heb me niet eens afgemeld. Dat deed je toch ook niet als het veld was afgekeurd? Het was duidelijk."

De heer Oesterman (1919), die een van de weinige joodse voetballers was bij De Volewijckers, was bovendien scheidsrechter. Hij

kreeg van de AVB geen bericht, er werden hem gewoon geen wedstrijden meer toegewezen. De Volewijckers liet ook niets van zich horen. "Ik kwam niet meer. Klaar."

Voor de clubs AED, HEDW, Wilhelmina Vooruit en ODE betekende het verbod een onmiddellijke terugtrekking uit de competitie. Voor zover bekend zag geen enkele niet-joodse Amsterdamse voetbalvereniging in de Duitse maatregel aanleiding tot openlijk protest of tot terugtrekking uit de competitie. De KNVB zag de uitsluiting vooral als een organisatorisch probleem. De competitie moest gereorganiseerd worden en zeventig scheidsrechters moesten vervangen worden. Er was nog discussie over de niet-joodse spelers van joodse verenigingen. Mochten zij tussendoor van vereniging wisselen?

De meegaande houding van de voetbalbestuurders en clubs ten aanzien van de anti-joodse maatregelen werd in het verzetsblad *Het Parool* op een sarcastische manier op de hak genomen. "Ja, stel u voor! Stagnatie in de voetbalcompetitie. Het is waar: Nederland is in oorlog. Men moet toegeven: er wordt op dit moment een weereld uitgestreden zoals de mensheid dat nog nooit tevooren beleefd heeft (..) En het is waar dat intuschen dagelijks duizenden mensen sneuvelen in den strijd van den den Duitsche weereldveroveraar, dat er een schrikbewind in alle door Duitschland bezette gebieden woedt (..) Dat is allemaal goed en wel. Maar wat zou er voor ramp gebeuren, als intuschen de voetbalcompetitie een beetje zou stagneren. Men mag er niet aan denken..."

Het blad bepleitte tevergeefs een fermere opstelling: "Wat zou bijvoorbeeld beter geweest zijn, dan dat prompt na afkondiging van Rauters Jodenmaatregelen de competitie van de NVB tot stilstand gekomen was?"

Angst

Dit zat er echter niet in. De voetbalsolidariteit bleek niet diep te zitten. De half-joodse Luc Saksioni (1918) deed wat het overgrote deel van

de voetballers deed: doorgaan met voetballen. Hij meldde zich aan als lid van Ajax en verloor het contact met zijn teamgenoten van de joodse vereniging ODE. "Je dorst ook niet meer op buurtveldje met ze te voetballen. Dat was ook afgelopen, in één ruk afgelopen uit. Je bent in een hele andere wereld terechtgekomen. Op die leeftijd heb je zo andere vriendjes en je speelt zo in andere elftallen. Heel erg maar waar."

De joodse voetballers hadden ondertussen andere zorgen, de deportaties begonnen in deze tijd een gestructureerder karakter te krijgen. Sommigen waren opgelucht dat ze niet meer mochten voetballen. Het HEDW-lid Michel Agsteribbe herinnert zich deze periode: "Er was angst, dat ze de vereniging te pakken zouden nemen. Want de Duitsers wisten ook wel dat er bij ons veel joden voetballen. Je had een dosis angst bij je, maar je ging wel. Van onze vereniging zijn ook tientallen mensen opgepakt in de jodenbuurt. Je had een heleboel angst bij je. Soms moest je spelen, maar dan kwamen er een heleboel niet opdagen en dan ging het niet door. Het werd steeds moeilijker om te voetballen, mensen durfden niet meer, het werd te gevaarlijk. Je moest een eind lopen en steeds maar kijken of er geen wagens stonden. Het was niet echt meer de moeite waard. Niemand was er rouwig om dat het plotseling verboden was."

Er was één grotendeels joodse vereniging die wel genoeg niet-joodse voetballers had om in ieder geval een enkel elftal in de competitie te houden: BPC. Het zijn de niet-joodse leden van deze club die als enigen uit solidariteit op 15 september 1941 met voetballen stoppen. Een trotse BPC-voorzitter Dirk van Maurik schreef in een jubileumuitgave van de club: "Ik kan dan ook aan de KNVB berichten, dat zolang het onze joodse voetballers verboden is, het voetbalspel als sport te beoefenen, wij niet meer aan de competities van de KNVB en haar afdelingen wenselijk deel te nemen. Dit was wel een van de mooiste daden in de geschiedenis van onze vereniging."

Dit artikel is een bewerking van de door de auteur geschreven doctoraal scriptie 'Verlieden den moed toch niet'. Joodse voetbalclubs in Amsterdam 1908-1948 (Leiden 1999)

Sport in Londen

Je kan Londen bezoeken voor winkels, pubs en theaters, je kan Londen ook eens op je lijstje zetten voor een bezoek aan een fiks aantal sportmusea en stations. Een verslag van een enthousiaste sporthistoricus.

Wembley

Afgezien van de voetbalclubs die bij hun eigen stadions allemaal een rijk gevulde clubwinkel hebben, met talloze gedenkboeken, zoals Arsenal, Tottenham, West Ham, Wimbledon en Chelsea, is er het Wembley-stadion. De twee karakteristieke torens gaan later dit jaar tegen de vlakke om plaats te maken voor een nieuw stadion. Bij tubestation Wembley Central is het stadion te vinden. De rondleiding wordt deels gegeven door een oudere werknemer van het stadion en deels met behulp van video's van sportverslaggever Des Lynam. We mogen overal komen, behalve op het gras zelf. Maar ter compensatie worden de bezoekers de spelers-tunnel in gevoerd, dan kom je onder luid gejuich tot aan de rand van het veld en vervolgens mag je in de koninklijke loge een replica van de FA-cup in je handen houden. De tour is uitputtend, het stadion is groot, we krijgen zelfs de EHBO-ruimte zien. Maar dat zal wel gelegen hebben aan het feit dat de museumspullen zijn verhuisd naar een andere plek. Ik vind de Wembley-tour toch een beetje tegenvallen, vanwege het gemis aan het museumgedeelte. Voeg daarbij een toegangsprijs van bijna acht pond en je begrijpt waar het geld tegenwoordig zit: in voetbal. Aan de andere kant: het is wel een bijzonder stadion en het kan alleen nog maar dit jaar.

Hall of Fame

Die hoge toegangsprijs geldt ook voor de te geopende FA Premier League Hall of Fame, (tube: Waterloo) waarvoor je maar liefst tien pond neer moet tellen. Maar dan krijg je ook wat. Een schitterende verzameling voetbal-spullen zoals schoenen, kaartjes, ballen, programma's, video, film en geluid. Een overdonderend multimediaal overzicht van ontstaan en geschiedenis van het voetbal, een aparte hal met

Door Nico van Horn

informatiestands van alle clubs in de twee hoogste klassen van het betaalde voetbal. Kortom, een moderne aanpak van het fenomeen voetbal. Bepaald indrukwekkend is de Hall of Fame waar Madame Tussaud de grootste spelers in het Engelse voetbal heeft tentoongesteld. En... met Bergkamp en Gullit onder de twaalf helden. Ondanks de prijs het bezoeken meer dan waard. Het voordeel is dat het niet aan een bepaalde club is gebonden, maar dat de nadruk ligt op de sport zelf.

Wimbledon

Wat minder duur is het Wimbledon Lawn Tennis museum dat gehuisvest is pal naast Centre Court. (tube: Southfields) Een uiterst sjiek en luxueus ingerichte ruimte met enorm veel tennisparafernalia. Vergeleken met voetbal lijkt het wel of tennis veel meer invloed in Engeland heeft gehad. Er zijn zelfs vertrekken ingericht met meubilair en huisraad die alleen maar in het teken staan van tennis. Het tennis op gras kon pas tot ontwikkeling komen door de uitvinding van de grasmaaier en het gebruik van rubber bij tennisballen. Je kan vanuit het museum in een glazen uitbouw neerkijken op het Centre Court. Ik vind de tentoonstelling die ook veel aandacht besteedt aan tennis buiten Wimbledon fascinerend. Ook de cups staan er geëxposeerd. Op Wimbledon is het lawntennis uitgevonden en groot geworden en dat is te merken. Er zijn informatiezuilen met interactieve quizen. Daarnaast is er een rijkgevulde souvenirwinkel.

Cricket en reatennis

Het oude of reatennis kan worden beoefend bij Lord's Cricket Ground (tube: St. Johns Wood). De naam heeft overigens niets te maken met de Lords maar met de familie Lord. Al in de achttiende eeuw werd cricket gespeeld op professionele wijze. Vanuit Lord's heeft cricket de wereld veroverd met aldaar opgestelde spelregels. Lord's is 's wereld bekendste cricketveld. Traditie viert hoogtij, er is een indrukwekkende verzameling cricket spullen. Scherp contrastend daarmee is de nieuwe ruimte voor pers en genodigden die als een soort ruimteschip bovenop een bestaande tribune, Mound Stand

genaamd, is neergezet. Daar recht tegenover bevindt zich het oude hoofdgebouw met de Long Room. De heren van de Marlebone Cricket Club (MCC) wensten echter hun uitzicht niet helemaal te laten bederven en bedongen dat je tussen de bestaande tribune en de nieuwe ruimte de bomen kon blijven zien. Zo houden ze de fictie vast dat cricket nog steeds een plattelandssport is. Op het terrein is een heuse cricketschool. Bij de cricketvelden is ook een ruimte waar reatennis wordt gespeeld. Tijdens de rondleiding is er een partijtje reatennis aan de gang.

Ik ben deze keer niet eens naar het Rugbystadion in Twickenham gegaan, daar was ik al eens eerder. Wel toog ik naar de winkel Sean Arnold Sporting Antiques op Chepstow Road

21 (tube: Notting Hill Gate) die alles heeft op het gebied van historisch sportmateriaal: ballen, bats, rackets, roeriemmen, foto's, schilderijen, golfclubs, bekens, cups, en ga zo maar door. Redelijk prijzig (de duurste golfbal kost 20.000 pond) maar werkelijk schitterend onderhouden. De eigenaar van de shop was het zilveren bestek van een ter ziele gegane sportclub weer eens aan het poetsen. Hij weet alles, van voetbal tot lacrosse en tal van andere sporten. Een bezoek aan Londen is niet compleet zonder een uurtje rondlopen in de sportboekenzaak Sportspages aan de Charing Cross Road 96. Fantastische collectie, alles is er! Gelukkig was er tussen al die sportstadions ook nog tijd om een roeiwedstrijd op de Thames en een partij Rugby Union, seven aside, te bezoeken!

Literatuur met een doel. Schrijvers over voetbal is de titel van een expositie, die te zien is in het Letterkundig Museum van 15 apr. – 10 sept. 2000

Met foto's en schilderijen, bijzondere voorwerpen als een shirt van Johan Cruyff, de voetbalschoenen van Piet Keizer en Jan Mulder en onbekende handschriften van bijvoorbeeld Arthur Lehning en Nico Scheepmaker. Prachtig audiovisueel materiaal maakt de expositie tot een spektakel.

Bij deze tentoonstelling verschijnt behalve een gelijknamig schrijversprentenboek het boekje *Literatuur langs de lijn*: 32 pagina's met fraaie teksten en unieke foto's. Dit boekje is uitsluitend in het Letterkundig Museum verkrijgbaar voor f 12,50. Op vertoon van deze bon krijgt de bezoeker van de tentoonstelling het gratis.

Het Letterkundig Museum is gevestigd in het Koninklijke Bibliotheekcomplex, Prins Willem-Alexanderhof 5, naast Den Haag cs. 070-3339666; www.letmus.nl

De geschiedenis van het E.K.-voetbal Deel 5: De Tegenstanders

Door Bas van den Beld

In de eerste ronde van de Europese Kampioenschappen voetbal speelt Nederland komende zomer in groep 4. Tegenstanders in de groep zijn Frankrijk, Tsjechië en Denemarken. Daarmee is een opvallende groep ontstaan: een poule met louter oud-winnaars van het toernooi. In deze historische terugblik op de Europese Kampioenschappen een blik op de E.K.-geschiedenis van de tegenstanders van Oranje.

Frankrijk

Twee jaar geleden beleefde het Franse voetbal haar hoogtepunt. In eigen land werd Frankrijk wereldkampioen. Tot die titel had Frankrijk één aansprekend resultaat staan. In 1984 behaalden 'de Haantjes', ook in eigen land, de Europese titel. Het was het Franse nationale team met illustere namen. Het middenveld met Platini, Giresse, Fernandez en Tigana was heer en meester. Met een uitblinkende Platini werd uiteindelijk Spanje in de finale verslagen (2-0). De erelijst van Frankrijk op de Europese Kampioenschappen is verder niet zo indrukwekkend als de naam die Frankrijk in de loop der jaren heeft opgebouwd. Op het eerste E.K. in 1960 behaalde Frankrijk, opnieuw als gastland, nog de halve finale. In een zinderend duel werd het toen met 4-5 door Joegoslavië verslagen. Vier jaar later kwam Frankrijk niet verder dan de kwartfinale waar Hongarije met 2-1 te sterk bleek. Joegoslavië bleek in de kwartfinales van het toernooi in 1968 opnieuw een te grote horde: 5-1. Tot aan het zo succesvolle E.K. in 1984 ging het echter bergafwaarts met de Fransen. Geen enkele keer haalde Frankrijk nog de eindronde. In de kwalificatierondes voor het E.K. 1972 moest Frankrijk haar meerdere erkennen in Hongarije en Bulgarije en wist het alleen Noorwegen achter zich te houden. Vier jaar later bleken België en de DDR beter. Voor het E.K. 1980 in Italië hield de toenmalig regerend Europees Kampioen Tsjechoslowakije de Fransen twee punten achter zich. Het E.K. 1984 leek een uitschieter voor de Fransen te zijn toen ze zich als houder van de

beker niet wisten te plaatsen voor de eindronde in West-Duitsland in 1988. Frankrijk kende een dramatische kwalificatieronde en moest de Sovjetunie, de DDR en IJsland voor zich dulden. Vier jaar later leek Frankrijk zich hersteld te hebben. Na een kwalificatieronde zonder puntverlies gingen de Fransen als favoriet naar de eindronde. In Zweden liep het onder bondscoach Platini echter mis. Zweden en Denemarken troefden de gevestigde namen Frankrijk en Engeland in de groepswedstrijden af en de Fransen konden naar huis. In 1996 duurde de trip van de Fransen langer. Pas in de halve finales werd Frankrijk gestuit, door een van de tegenstanders in de poule deze zomer, Tsjechië. Zij het pas na strafschoppen.

Tsjechië

Tsjechië plaatste zich onder leiding van oud-PSV'er Chovanec overtuigend voor de komende eindronde. De Tsjechen treden deze zomer aan als vice-Europees Kampioen. Vier jaar geleden werden de verrassende Tsjechen pas in de sudden death van de finale door Duitsland verslagen. Dat was niet hun beste resultaat op een Europees Kampioenschap. In 1976 behaalde toen nog Tsjechoslowakije in eigen land de Europese titel. In de halve finale had het de eerste tegenstander van komende zomer, Nederland, met 3-1 verslagen. In de finale waren de Tsjechen na strafschoppen te sterk voor wereldkampioen West-Duitsland. Het was de strafschoppenserie met de roemruchte 'stift-penalty' van Panenka. Het was helemaal niet zo logisch dat de Tsjechen in 1976 de Europese titel voor zich opeisten. Weliswaar hadden de Tsjechen in 1960 de derde plaats behaald na een 2-0 overwinning op Frankrijk, in de jaren daarna struikelde Tsjechoslowakije steeds in de voorrondes. In 1964 was de DDR te sterk (1-1 en 1-2), in 1968 moest het in de groepsfase Spanje voorrang verlenen en in 1972 Roemenië. Na het zo succesvolle E.K. in eigen land leken de Tsjechen in 1980 in Italië goed op weg om met succes hun titel te verdedigen. In een groep met Griekenland, (weer!) Nederland en Duitsland moest het echter de

Duitsers voorlaten. Na strafschoppen behaalde het in de wedstrijd om de 3^e en 4^e plaats tegen Italië nog wel het brons. Daarna begon weer een mindere periode voor het Tsjechische voetbal. Tot aan het vorige Europese Kampioenschap wist het zich niet meer te plaatsen voor de eindrondes. Voor het E.K. in 1984 plaatste uit de groep van Tsjechoslowakije Roemenië zich voor de eindronde. Vier jaar later moest het weer een andere tegenstander van komende zomer voorlaten: Denemarken. In 1992 waren het de Fransen (!) die Tsjechië de weg naar de eindronde versperden. De terugkeer van Tsjechië op het hoogste podium in 1996 was zoals eerder vermeld succesvol.

Denemarken

In een eerdere terugblik op de Europese Kampioenschappen zijn de curieuze winnaars beschreven. Een van die curieuze winnaars was in 1992 Denemarken. De Denen hadden in de voorrondes Joegoslavië voor zich moeten laten. Vlak voor het begin van het toernooi werden de Joegoslaven echter door de oorlog in hun land uit de strijd gehaald. Denemarken kwam als vervanger naar Zweden en verraste Europa. In de groepswedstrijden moest Denemarken nog Zweden voor zich dulden, maar wist het wel Frankrijk en Engeland achter zich te laten waardoor het de halve finales bereikte. Daar waren 120 minuten voetbal tegen Nederland niet voldoende om een beslissing te forceren (2-2). Na strafschoppen plaatsten de Denen zich ten koste van de regerend Europees Kampioen voor de finale. In die finale werd Duitsland ogenschijnlijk achteloos opzij geschoven: 2-0. Hét hoogtepunt van de Deense voetbalgeschiedenis.

Tot dat moment was Denemarken niet overdreven succesvol geweest op het Europese podium. Het eerste Europese Kampioenschap, in 1960, eindigde voor Denemarken in de achtste finales. Daar bleken de Tsjechen (5-1 en 2-2) te sterk. Vier jaar later behaalde Denemarken het eerste kleine succesje. Het bereikte de halve finales waar uiteindelijk de Sovjetunie de weg naar de finale afsloot (3-0). De wedstrijd om de 3^e en 4^e

plaats ging verloren tegen Hongarije (3-1). Tot aan 1984 wisten de Denen zich vervolgens niet meer te plaatsen voor de eindronde. In 1968 eindigde het in een groep met Hongarije, de DDR en Nederland als laatste. Vier jaar later werd Denemarken opnieuw laatste in een groep met België, Portugal en Schotland. De Denen kwamen niet meer van de laatste plaats af. Voor het toernooi van 1976 moest het Spanje, Schotland en Roemenië voorlaten en in 1980 Engeland, de beide Ierlanden en Bulgarije. 1984 betekende de ommakeer. Pas in de halve finales werd het door velen als beste Deense team ooit gezien gestopt door Spanje. En daar waren ook nog eens strafschoppen voor nodig. In 1988 plaatste Denemarken zich wel voor de eindronde, maar was het in een groep met Duitsland, Italië en Spanje kansloos. Vier jaar geleden waren opnieuw de groepswedstrijden op de eindronde het eindstation voor Denemarken. Portugal en Kroatië plaatsten zich voor de Denen en Turkije voor de volgende ronde.

De tegenstanders van Oranje hebben dus allemaal een redelijk succesvolle E.K.-historie. Opvallend is ook dat alle landen regelmatig elkaar ontmoet hebben in kwalificatiewedstrijden en eindrondes.

Olympische discussie (deel 2)

Door Ton Bijkerk

Met verbazing heb ik kennis genomen van de ingezonden brief van Ruud Stokvis (*De Sportwereld*, nr. 19). Natuurlijk was het mij bekend dat de gegevens van de Nederlandse deelname aan de Internationale Tentoonstellingswedstrijden van 1900 in Parijs in diverse Nederlandse sportpublicaties werden vermeld. Daar heb ik zelf de meeste gegevens uitgehaald. Ik kan zelfs nog wel een paar publicaties méér noemen, die Ruud Stokvis in zijn ingezonden brief vergeten heeft. Maar daar ging en gaat het helemaal niet om!

Vrijwel nergens in de Nederlandstalige literatuur (één uitzondering daargelaten) was een verwijzing te vinden naar de Nederlandse deelname aan de Olympische Spelen van 1900! En nu kan de heer Stokvis die Spelen van 1900 dan wel van weinig Olympische betekenis vinden, maar zijn mening is in dit verband toch niet echt relevant.

Internationaal gezien worden de eerste, tweede en derde prijzen behaald bij de Olympische Spelen van 1900 net zo gewaardeerd als een gouden, zilveren en bronzen Olympische medaille bij andere Olympische Spelen. De heer Stokvis, die zelf een bronzen medaille won bij de Spelen van München in 1972, kan als weinig anderen weten wat de waarde is van een Olympische medaille.

Ik geef toe, sterker nog ik ben het hartgrondig met hem eens, dat de Spelen van 1900 organisatorisch een zootje waren, maar onze mening is nogmaals *internationaal* van geen belang. Het gaat erom dat tot 1960 nergens in de Nederlandse sportliteratuur, met uitzondering dan van het Gedenkboek van de Amsterdamsche Zwemclub (A.Z. 1870) uit 1945, een verwijzing te vinden was dat er ook Nederlanders in Parijs hadden deelgenomen aan die 'Olympische Spelen' van 1900. Zelfs het *Gedenkboek, uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan*

van het *N.O.C. 1912-1937* rept met geen woord over Nederlanders, die in 1900 voor ons land in Parijs hadden deelgenomen.

Internationaal daarentegen waren er wel meer verwijzingen. De eerste aanwijzing vond ik in Dr. Ferenc Mezö's boek *Sechzig Jahre Olympische Spiele*, een vertaling in het Duits van een oorspronkelijk Hongaars boek, daterend uit 1956. Een tweede aanwijzing vond ik in *An Approved History of the Olympic Games*, geschreven door Bill Henry, uit Los Angeles en daterend uit 1948.

Er zijn nog meer boeken waarin die Nederlandse deelname werd vermeld: zoals de *Olympia Lexicon* van dr. Fritz Wasner uit 1939/1940, maar ook in John Kieran en Arthur Daley's *The story of the Olympic Games*, eerste uitgave daterend uit 1936, staan verwijzingen naar de deelname van Nederlanders in 1900 in Parijs. In geen van die boeken worden de namen van Klein en Brandt genoemd. Bij het I.O.C. waren de namen van Klein en Brandt tot 1960 niet bekend. Overal in de toenmalige internationale literatuur werd uitsluitend de naam *Minerva Amsterdam* gebruikt, maar bij de K.N.R.B. kon men mij in 1961 niets over deze vereniging vertellen.

De naam van Johannes Drost was verbasterd tot Dooxt, bij de schutters werden alleen de namen van Van den Bergh en Bovens genoemd. Dat waren overigens notaris Solko Johannes van den Bergh en A.H.M. Bouwens, een latere wereldkampioen.

Er is nog veel meer over die Spelen van 1900 te vertellen, en dat heb ik inmiddels ook gedaan. Als Ruud Stokvis geïnteresseerd is in het verhaal over de Nederlanders bij de Olympische Spelen van 1900 in Parijs, dan moet hij deze komende zomer het nieuwe boek over die deelneming maar aanschaffen! En dan spreken we elkaar nader, hoop ik.

Olympische discussie (deel 3)

Door Ruud Stokvis

Ton Bijkerk en ik zijn op hetzelfde probleem gestuit waar Marx ook mee worstelde en waarvoor hij het onderscheid tussen klassen-an-sich en klassen-für-sich voor bedacht. Klassen-an-sich zijn klassen volgens de onderzoeker op basis van objectieve kenmerken. Het is dan nog de vraag of de mensen die volgens de onderzoeker tot een bepaalde klasse gerekend worden zich daar zelf ook toe rekenen. Is dat wel zo dan ontstaat er een klasse-für-sich. Is dat niet zo dan lijden de mensen aan een vals bewustzijn. Volgens het IOC deden Brandt en Klein en een heleboel andere sporters mee aan de Olympische Spelen van 1900. Maar deze sporters zelf wisten dat niet, die dachten aan een soort wereldkampioenschappen. De vraag is nu, kan men van Olympische Spelen spreken als de deelnemers niet weten dat ze daaraan deelnemen?

Het waren zeker geen Olympische Spelen-für-sich. Zij hadden omtrent hun deelname een vals bewustzijn. Bijkerk heeft te weinig oog voor dit probleem. Hij noemt het een ontdekking dat hij de visie van de organisatoren van de Olympische Spelen van 1900 op Brandt en Klein van toepassing acht. Ik ben meer geneigd tot het deelnemersgezichtspunt. Brandt en Klein en vele andere deelnemers wisten niet dat ze aan de Olympische Spelen deelnamen. Het is daarom een onderzoekersfictie om Brandt en Klein als Olympiërs te beschouwen.

Boekrecensies

M. van den Heuvel, H. van der Poel (red.) Sport in Nederland. Een beleidsgerichte toekomstverkenning. (Tilburg, KUB Departement Vrijtijdswetenschappen 1999) ISBN 90-361-9630-2, 154 blz.

Dit boek is de weerslag van een studie, verricht in opdracht van het Ministerie van VWS, naar de toekomst van sport en sportbeleid tot 2020. De studieopdracht werd gegund aan de Universiteit van Tilburg, en tal van geleerde mensen hebben hun medewerking verleend, hetzij als auteur, hetzij als lid van een imposante begeleidingscommissie. Het Ministerie wilde een integrale lange termijn visie ontwikkelen op sport en sportbeleid en wenste antwoord op vragen als: welke invloed hebben de huidige en toekomstige ontwikkelingen op sport in Nederland? Wat is de maatschappelijke betekenis van sport? Wat kunnen en moeten overheid, particulieren en bedrijfsleven doen? Het project is uitgemond in dit boek, met een degelijke inleiding, een uitgebreide presentatie van gevonden gegevens, analyse en enkele beleidsaanbevelingen. Door dit boek is nu een overzicht voorhanden van het belang van sport in tijdsbesteding, de plaats daarvan in de gedachten en aandacht van overheid en bedrijfsleven, en van tal van ontwikkelingen en wensen op sociaal, economisch, planologisch, cultureel, politiek en demografisch gebied. Aan de inbreng van vrouwen, allochtonen, scholen wordt de nodige aandacht besteed. Mooi is het overzicht van de soorten sportbeoefening: recreatie en sport lijken in de toekomst samen te vloeien. Commercialisering, massalisering en tegelijkertijd individualisering worden goed belicht. Het ziet er allemaal zeer geleerd uit: zij die een deugdelijke onderbouwing wensen van de plaats van sport in de maatschappij van nu moeten dit boek zeker lezen. Er is wel kritiek mogelijk. Er wordt niet veel gezegd over topsporters en hun positie in de maatschappij. Vrijwel nergens komen de financiële gevolgen van de (goede) plannen en beleidsvoornemens ter sprake; immers, wie gaat dit alles betalen? Sponsors? Wat willen die daarvoor terug? En hoe zit het met de universiteiten die tal van sportactiviteiten aan het wegbezuinigen zijn? Het cijfermateriaal wordt nogal eens gepresenteerd zonder dat deze cijfers kritisch worden getoetst. Maar dat kan aan het CBS liggen, dat overigens steeds meer aandacht aan sport besteedt. Een voorbeeld: kan iemand mij uitleggen waarom de moderne mens anno 2000 over minder vrije tijd beschikt dan in 1975? Is de totale tijdsbesteding aan sport (drie uur per week) wel in overeenstemming met de realiteit? Is daar het transport naar en van de sportvelden wel bij gerekend? De 28 uur die men gemiddeld voor de TV doorbrengt, staan die niet voor een fiks gedeelte in het teken van sport?

vervolg op pagina 13

de Sportwereld 11

De Sportwereld toetst in ieder nummer het historisch besef van een sportbond. Tevens wordt aandacht besteed aan de huidige situatie van de bond. In het vijfde deel van deze reeks:

Wanneer is de Nederlandse Honkbalbond ontstaan? In 1912, op 16 maart is de Bond opgericht als Nederlandsche Honkbalbond. In 1952 werd de Bond Koninklijk. Het jaar daarvoor was de Softballbond voor de dames opgericht en die twee zijn in 1971 gefuseerd tot de Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball Bond. De Bond heeft nu ongeveer 28.000 leden, verdeeld over 200 clubs. De zwaartepunten liggen rond Haarlem en Amsterdam, maar over het hele land zijn goede clubs te vinden. Ongeveer in 1905 is men in Nederland gaan honkballen. De Amsterdamsche Bond voor Lichamelijke Opvoeding (ABLO) zocht naar een geschikte zomersport die ook op scholen kon worden beoefend. Cricket vonden ze toch een beetje te elitair en al zoekende is men op baseball uitgekomen. De grote man hierachter was J.C.G. Grasé, leraar Engels, die op zijn Amsterdamse HBS met succes ging honkballen. De eerste twee teams kwamen van zijn school. De andere grote promotor was E. Blessing die van 1914 tot 1946 bondsvoorzitter is geweest. Die man was fantastisch, hij daagde regelmatig Amerikaanse teams uit. Die twee mensen hebben het honkbal in Nederland grootgemaakt.

Etymologie van de sport: Honkbal

'Hoeve Honk', een prachtige, oude boerderij in mijn geboortedorp, een jaar of tien geleden helaas afgebrand. Op de plaats van die vergane polderglorie verrees een fonkelnieuwe boerderij, maar de naam is gebleven.

Mensen zijn gehecht aan hun eigen plekje, een veilige plek die bescherming biedt tegen de boze buitenwereld, een vrijplaats waar ze dingen kunnen doen en laten die ze buiten het erf of de deur niet kunnen doen en laten. Het Middelnederlandse *honc* betekende 'thuis' of 'vrijplaats bij kinderspelen' en de laatste betekenis is nog steeds de eerstgenoemde in de Dikke van Dale. Verder is het woord alleen in het Fries bekend.

Honkbal is een vertaling van *baseball*, en de Amerikanen hebben het woord op hun beurt (via de koloniserende Engelsen) via het Frans en het Latijn uit het Grieks. *Basis* betekende onder andere 'danspas', 'maat' en 'fundament'. Volgens de Webster's

Het Historisch besef van... De Nederlandse Honkbalbond

Door Nico van Horn

En in de beginperiode hebben ook J. van den Heuvel en W. Dobbinga, een gymleraar, het nodige gedaan. Ook de AMVJ heeft goed gewerkt voor de popularisering van de sport.

Gesprekspartner: Marco Stoovelaar
Functie: Journalist, Bondarchivaris en -statisticus
Datum: 10 maart 2000

Softball, kastie, slagbal? Voor de meisjes werd later softball ontwikkeld en voor de lagere scholen kwam men uit op kastie, dat trouwens in Indië erg populair is geworden. De basis voor al die spelen blijft dezelfde.

Internationaal? Nederland speelde in 1934 zijn eerste interland en wel tegen België. Vanaf de jaren vijftig werden we verschillende keren Europees kampioen en op het ogenblik is Nederland het sterkste land binnen Europa. Soms weet Italië een titel te kapen. Mondiaal horen we bij de sterke landen: dat zijn verder de Verenigde Staten, Cuba, Japan (daar is honkbal een echte volkssport geworden), Taiwan en Italië. We zijn goed. We hebben wel eens van de Amerikanen gewonnen en vorig jaar nog van Cuba.

Heeft de Baseball Bond een archief? Ja, dat is nu voor een groot gedeelte bij mij thuis. Over twee jaar

Door Gerbrand Bakker

Dictionary is baseball "the national game of the U.S.A. [...] and the game has spread to many countries." Toen de sport overwaarde naar Nederland (de Koninklijke Nederlandse Honkbalbond werd in 1912 opgericht), konden wij er al onze weemoedige herinneringen aan onze kindertijd in kwijt, en men aarzelde niet om dat heerlijk vertrouwde honk (bijvoorbeeld de boom waar, als we onze modderige kinderhandjes tegen de stam hadden gedrukt, je niet langer getikt kon worden) te gebruiken voor de Nederlandse vertaling. Het is alleen wel jammer (of niet) dat de sport zelf ons nooit echt vertrouwd is geworden.

Hierboven schreef ik dat het woord honk alleen in het Nederlands en Fries voorkomt. Dat is niet helemaal waar; het komt in de betekenis 'thuis' alleen voor bij ons. Het Engels kent ook het woord honk. Nogmaals de Webster's: "the call of the wild goose; a similar sound, e.g. of a car horn." Heel iets anders dan baseball dus.

als de Bond 90 jaar bestaat moet er een gedenkboek uitkomen. De Bond belt me vaak op met vragen op historisch gebied en ook vanuit mijn werk voor De Telegraaf heb ik een flinke collectie over honkbal opgebouwd.

Doet de Bond aan geschiedschrijving? In 1962 is het boek "Honkbal veroverde goud" verschenen en in 1988 heeft Hans de Bie "Driekwart eeuw honkbal in Nederland" geschreven.

Waar is honkbal ontstaan? In de Verenigde Staten in het midden van de negentiende eeuw. Er zijn mensen die beweren dat honkbal is gebaseerd op een sport die Nederlandse kolonisten hadden meegenomen naar Amerika. Andere mensen houden vol dat de bakermat van honkbal in Schotland ligt.

Olympische Spelen? We zijn in 1986 Olympische Sport geworden, en Nederland werd in 1996 zowel bij de dames met softball als bij de mannen bij baseball zevende. We moeten in Sydney toch op zijn minst zesde of vijfde kunnen worden.

Uzelf? Dat is de schuld van mijn broer. Die voetbalde maar tegenover het voetbalveld lag ook een honkbalveld. Zelf gespeeld, tegenwoordig ben ik actief als verslaggever voor De Telegraaf, ik zit in de redactie van het bondsblad, dan heb ik nog mijn eigen blad Grand Slam en ik heb een internet-site: <http://home.wxs.nl/~stooov/index.htm> Er is trouwens een honkbalmuseum, bij het Pim Mulierstadion in Haarlem, de honkbalstad van Nederland. Het museum (uit 1986) draait helemaal op vrijwilligers. De tweejaarlijkse honkbalweken in Haarlem, al sinds 1961, zijn een hoogtepunt en alle topploegen van de wereld komen daar spelen. Dit jaar van 4 tot 13 augustus! En vergeet niet de EK voor junioren softball in Enschede, eind juli.

Popularisering? De Bond heeft STK-functionarissen die regelmatig scholen bezoeken. We hebben goede contacten met de televisie, mensen als Reitsma, Walker en Smeets die zien honkbal wel zitten. Maar honkbal betekent: actief zijn en actief blijven. Ik merk wel dat teamsporten wat minder populair aan het worden zijn dan individuele sporten en dat zou voor honkbal niet zo'n goede ontwikkeling zijn. Maar we werken er hard aan.

Boekrecensies

Een van de beleidsaanbevelingen is de oprichting van een sportbibliotheek: ga dat maar eens aan de voormalige sportbibliotheek in Den Haag uitleggen die roemloos ten onder ging. Ga de aanbevelingen op blz. 145 maar eens concreet maken door het Sportmuseum in Lelystad voorgoed uit het slop te halen. Of door een leerstoel in te stellen!

Ik hoop dat de aanbevelingen in dit boek nu ook concreetiseerd worden. Aan beleidsvoornemens hebben we niet veel als die niet worden ingevuld, om het maar eens in modern jargon te zeggen. De basis voor een goed sportbeleid en een gezonde visie is met dit fraaie boek gelegd: we willen nu actie!
(Nico van Horn)

Thomas Acda e.a., Eeuwig Ajax. Verhalenbundel, verschenen ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van Ajax, (Thomas Rap, maart 2000) isbn 9060056189, 102 pag., prijs f 15,00

Rondom jubilea van grote clubs verschijnen altijd leuke en minder leuke boeken. Dit boekje kan onder de eerste categorie geplaatst worden. Liefhebbers als Thomas Acda, Herman Koch, Tom Egbers en Youp van 't Hek verhalen geheel vanuit hun persoonlijke beleving over voetbal. Zij slagen er in de sport van een levensbelangrijke commerciële aangelegenheid weer tot een simpel en leuk spelletje te reduceren. Maar belangrijk blijft het voor hen. Vooral allerlei jeugdervaringen verbeelden dit. Kortom, een leuk, relativerend boekje!
(Peter-Jan Mol)

Simon Kuper, Ajax, de joden, Nederland. Thema-nummer Hard Gras (LJ Veen, maart 2000). Isbn 9020456598, 159 pag., prijs f 18,90

De maand maart stond voor een deel van voetbalminnend Nederland in het teken van het 100-jarig jubileum van Ajax. Talloze 'jubelboekjes' verschenen op de markt. Er werd echter niet alleen gejubeld. Zo schreef Parool-journalist Arthur de Boer (inmiddels vertrokken bij deze krant) een reeks verhalen over de donkere zijden van het Ajax-leven. Zijden die in de officiële jubileumboeken van de Amsterdamse club niet of slechts zeer zijdelings behandeld worden. Over de vervolging van joodse leden van Ajax, over NSB-leden bij Ajax, over duistere geldstromen binnen de club. De Boer heeft hier uitgebreid onderzoek naar gedaan, met als resultaat een serie mooi geschreven en intrigerende verhalen in Het Parool.

Tegelijkertijd verrichte de Zuid-Afrikaanse, in Engeland opgegroeide en soms in Nederland werkzame journalist Simon Kuper een uitgebreid onderzoek naar de joodse wortels van Ajax. Vier maanden verbleef Kuper in Nederland. Hij verbaasde zich bij aanvang van zijn werk over het feit dat in de enorme literatuur

vervolg op pagina 15

de Sportwereld 13

Henry Placké, daar begon het mee

Door Nico van Horn

Ruim dertig bezoekers, onder wie televisiejournalisten en schrijvende pers hadden de weg weten te vinden naar het P.C. Hoofthuis (UvA) op woensdag 12 april. Stichting de Sportwereld had de Nederlandse Boksbond weten te strikken voor een lezingavond over de geschiedenis en de huidige situatie van de bokssport in Nederland.

Eeuwenoude geschiedenis

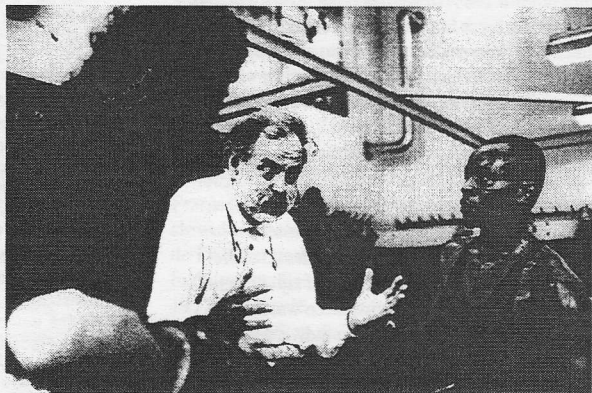
Na een korte inleiding van bondslid Piet van der Est, gaf Jo Devrieze, trainer bij de bond, een historisch overzicht van de bokssport met de nadruk op de ontwikkelingen in Nederland. Zijn verhaal kon zo ongeveer letterlijk worden meebeleefd aan de hand van de vele attributen die hij had meegenomen: handschoenen, verzorgingsmateriaal, een boksbal, talloze boeken, affiches (o.a. van sportschool Zimniak uit Dongen), kleding en nog veel meer. Zoals bij veel sporten ligt de oorsprong van de moderne spelregels in Engeland: de grote namen hierbij zijn Jack Broughton en de Markies van Queensberry. De eerste zorgde onder andere voor een boksschool in 1742 terwijl de tweede zich beijverde voor het gebruik van handschoenen. Rond 1900 deed medische controle vóóraf zijn intrede. Het was ook de tijd dat in Nederland boksen beoefend ging worden: Henry Placké en Samuel Glasoog, alias Sam Kingsley deden veel voor de verbreiding van de sport in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Thans is de Nederlandse Boksbond een club met 4300 leden, verdeeld over 70 verenigingen (met een zwaartepunt in Zuid-Holland). Internationaal gezien kent de overkoepelende boksfederatie 188 landen als lid. Grootmachten zijn Cuba en de Verenigde Staten, terwijl ook regelmatig goede bokkers uit Oosteuropa komen.

De broer van

Na de voordracht van Devrieze betrad Wim van Klaveren het podium, jawel, een broertje van de legendarische Bep van Klaveren. Deze Rotterdammer sprak over zijn broer en over boksen als karaktervormende sport. "Een gezonde jongen moet tegen een stootje kunnen". Boksen is volgens hem technisch knokken, "labielere jongens kunnen aan de bokssport heel veel ontlenen, je leert regels en je leert ze toepassen, je leert incasseren en uitdelen, je houdt je aan strenge reglementen en het is een mooie tijdsbesteding". Van Klaveren vindt het heel erg jammer dat de bokssport zo in de sensatiesfeer is terechtgekomen. Niet iedereen hoeft van hem knock-out de ring uitgedragen te worden. Van Klaveren, zelf bokser tot 1960, zei dat zijn broer Bep, Olympisch kampioen in 1928, van nature een vechtersbaasje was, maar dat hij door het boksen zijn brutaliteit had kunnen ordenen. Het praatje van Van Klaveren leverde hem de zaterdag daarop in Het Parool een groot interview op.

Brandt nooit je voet...

Een tweede Nederlandse bokser voerde daarna het woord: Peter Zwezerijnen, inmiddels trainer bij de Boksbond. Zijn vader was al profbokser en had een eigen sportschool. Logisch dat zoon Zwezerijnen ging boksen. Op zijn tiende bokste hij zijn eerste partijtje om daarna pas weer op

John Kristalijn geeft boksles
(foto Willem Haagman, uit het boek *Zakken schuiven door*)

zijn zestiende de handschoenen weer aan te trekken. Hij won toen direct als junior van de Noorse seniorkampioen. Maar liefst acht keer werd Zwezerijnen nationaal kampioen. Hij versloeg tegenstanders die later Europese of zelfs Olympische titels behaalden. De Spelen in Seoul miste hij door een verwaarloosde hersenschudding. Vervolgens ging hij vier jaar keihard in training voor de Spelen in Barcelona, met duidelijke medaillekansen. Barcelona werd helaas, vlak voor de officiële opening, een drama na een uitstapje in een Turks stoombad, waar hij zijn voet verbrandde. Boksen is voor hem denken; "onderschat nooit je tegenstander, van elke tegenstander kan je iets leren, je geeft en je neemt. Boksen (in Nederland) doe je voor je plezier, hier gaan geen grote geldbedragen om: als je dat wilt moet je gaan voetballen of tennissen".

Jurering

De laatste spreker was Arie de Jong die de term 'vuistschermen' introduceerde. Enthousiast liet hij een aantal filmfragmenten zien met opmerkelijke partijen uit binnen- en buitenland. Boksen is voor hem een volkssport; "je moet hard werken en voor een goed resultaat is training belangrijk en goede voeding". De Jong is scheidsrechter en hij legde uit hoe de nieuwe puntentelmachines werken. Toch blijft ook daar soms onenigheid over de uitslag bestaan. Een scheidsrechter of jury doet het altijd goed voor degene die wint. Bij boksen bepaalt de scheidsrechter wat er in de ring gebeurt, de jury stelt de uitslag vast. Met trots vertelde hij dat boksen een van de weinige sporten is waarbij allochtonen heel goed zijn geïntegreerd. Internationaal gezien is de positie van Nederland wat zwakker geworden omdat veel meer Europese landen mee willen doen. Sinds de Sovjet-Unie uiteen is gevallen, strijden de 'opvolgingsstaten' om startbewijzen. De Jong legde ook nog de nadruk op de rol die de arts en de manager bij wedstrijden kunnen spelen.

Al met al een goede avond: verschillende oud-boksers waren aanwezig zoals de heren Zimniak, Treur, Mandemakers, Van der Meer en anderen. In een nabijgelegen café werd de avond afgesloten. Dat moest ook wel want de Universiteit gaat om tien uur slapen en toen waren de aanwezigen nog lang niet uitgepraat.

Boekrecensies

over de joodse geschiedenis van Amsterdam amper gegevens waren te vinden over Ajax. Vele Ajax-officials vertelden Kuper dat de club niets met joden van doen had. Kuper geloofde hier niets van en is met de hulp van journalisten, oud-voetballers en vrienden op zoek gegaan naar de werkelijke relatie tussen Ajax en de joden. Hij beperkt zich hierbij geenszins tot Amsterdam. Zoals hij zelf schrijft: "Ajax is het bekendste Nederlands instituut, voetbal de grootste Nederlandse passie en de holocaust de grootste Nederlandse ramp. Dit boek gaat over het raakvlak."

Het aardige van Kuper is dat hij de gebeurtenissen rondom het joodse aspect binnen voetballend Nederland in een historisch perspectief zet. Zo gaat hij uitgebreid in op de mythe dat de Nederlanders zich tijdens de Tweede Wereldoorlog zo goed hebben opgesteld naar hun joodse landgenoten toe. Met behulp van de Duits-joodse filosoof Hannah Arendt vergelijkt Kuper de opstelling van de Nederlanders met die van de Denen. Arendt schreef over de situatie in Dene-marken: "een Duitse nazi die in een land woont waar hij dagelijks hoort: 'Joden mag je niet vervolgen', gaat zelf ook geloven dat je joden niet mag vervolgen." Kuper typeert naar aanleiding van deze frase de Nederlandse opstelling door te schrijven: "De Nederlanders vroegen daarentegen hoe groot het bord 'Verboden voor Joden' moest zijn."

De kritiek die op Kupers boek te geven is, is dat hij in de tekstgedeelten die niet over voetbal gaan soms wat al te gemakkelijk chargeert. Zo schrijft hij naar aanleiding van de geveltekst op de Hollandsche Schouwburg in Amsterdam (Thuis sluipe ingesloten/angstig in de nacht verwacht/door soldaten opgebracht/gevangen in de val) het volgende: "De tekst is echter een leugen. De meeste joden zaten niet thuis op soldaten te wachten. Ze werden opgehaald door Hollandse politieagenten, die door de Duitsers met de strengste sancties waren bedreigd: je kon je Pinksterverlof verliezen!"

Een ander kritiekpunt op het boek is dat Kuper soms wel erg veel uitweidt over kleine details.

Maar verder niets dan lof over dit mooie boekwerk! Het verhaal over Eddy Hamel, een Ajacied in Auschwitz, de oorlogsherinneringen van de Rotterdammer Meijer Stad, de verwickelingen rondom Sparta, Ajax tijdens de oorlog, geroyeerde joden in oorlogstijd, de joodse aspecten van Ajax, Israëliëse opvattingen over Ajax en het anti-semitisme op de Nederlandse tribunes; Kuper heeft uitgebreid onderzoek verricht en bericht hier treffend over. Een aanwinst voor de Nederlandse sportgeschiedenis! (Peter-Jan Mol)

vervolg op pagina 17

de Sportwereld 15

Een vergeten bokser

Door Nico van Horn

Naar aanleiding van de lezingavond over boksen raakte bestuurslid van stichting de Sportwereld Nico van Horn geïnteresseerd in de antecedenten van de Nederlandse bokspionier Samuel Glasoog, alias Sam Kingsley. Hij zocht hem op in het Gemeentearchief te Amsterdam. Dit leverde het volgende verhaal op.

Oorsprong naam

Sam Kingsley werd op 8 oktober 1878 in Amsterdam geboren. Zijn vader, Jacob, was sigarenmaker van beroep en woonde op de Weesperstraat 124 in de Jodenbuurt. Zijn moeder was Rebecca Sealtiel. Op de geboorteaangifte van Sam staat dat vader Jacob niet kon lezen en schrijven, hij kon de acte dus zelf niet ondertekenen. De oorspronkelijke naam van Sam Kingsley was Samuel Glasoog. Sam had bij zijn geboorte in elk geval nog een zus en twee broers. Het is niet na te gaan of er nadien in het gezin nog kinderen zijn geboren. Toen Sam twee maanden oud was vertrok het gezin eind 1878 naar Londen. De reden daarvoor is onbekend. Ik vermoed dat het gezin terechtkwam in het Londense East End waar zich toen een grote Joodse gemeenschap bevond. Op 16-jarige leeftijd sloot Sam zich aan bij de Green Dragon Boxing Club om zich daar te bekwamen in de 'noble art of self-defense'. Waarschijnlijk heeft hij zich daar de naam Kingsley aangemeten. De naam Glasoog was voor engelstaligen natuurlijk onuitspreekbaar. Verder was het wel heel vervelend dat Sam Glasoog op jonge leeftijd een spijker in een van zijn ogen kreeg waardoor hij de rest van zijn leven met slechts één oog toe moest. Dat feit heeft hij altijd goed verborgen weten te houden. In elk geval heeft hij zijn naam nooit officieel laten veranderen. De naam Sam Kingsley werd zijn artiestennaam.

Nieuw Zeeland

Op 23-jarige leeftijd reisde Sam naar Nieuw Zeeland waar hij een kleermakerswinkel opende in Wellington. Maar hij kon het boksen niet laten en startte een sportschool op Lambton

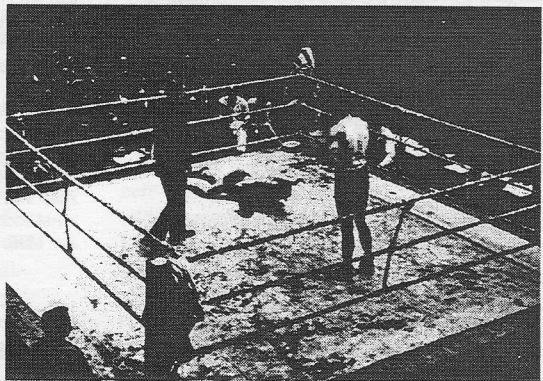
Quay. Hij bokste daar met succes en door gebrek aan tegenstand kon hij zichzelf al snel proclameren tot lichtmiddengewicht kampioen van Nieuw Zeeland. In een periode van zes jaar reisde hij door Nieuw Zeeland en Australië, waar hij demonstratiewedstrijden bokste en les gaf. Zijn belangrijkste tegenstanders in die jaren waren Fred Farrel en Teddy McGovern. Tegen de eerste eindigde het gevecht onbeslist, tegen de tweede brak hij zijn arm.

Terug naar Nederland

In 1908 verliet Sam Kingsley Australië en reisde terug naar Londen. Heel snel daarna zien we hem en zijn moeder in Amsterdam. Zijn vader was intussen overleden en van de rest van zijn familie heb ik geen spoor terug kunnen vinden. In het huis van zijn hospes, Herman Carel Post, werd hij verliefd op de dochter, Maria Sara Post en op 21 september 1911 trouwden ze. Zo kwam Sam aan zijn tweede achternaam: Post. Het gezin zou twee dochters krijgen, Johanna Rebecca in 1913 en Lena Maria in 1916. Marie was een bijzondere vrouw: ze kon niet lezen of schrijven, en was direct gegrepen door de boksoctiviteiten van haar man. Sam was bij zijn terugkeer in Nederland immers instructeur aan de boksschool Sandow en later gaf hij wedstrijden in het Gebouw voor den Werkenden Stand aan de Kloveniersburgwal.

Oprichting boksschool

In 1909 daagde Sam alle Nederlandse bokkers uit om tegen hem te boksen en toen niemand zich

aanmeldde verklaarde hij zich kampioen van Nederland. Zijn vrouw haalde hem regelmatig bij zijn werk af en zo begon zij zich ook te interesseren voor het boksen. Nadat zij waren gaan wonen aan de Wagenstraat, bij het Rembrandtsplein, opende Sam een boksschool. Vermoedelijk is dit de school De Jonge Bokser geweest. Marie gaf spoedig les aan vrouwen die wilden leren boksen. In 1911 was Kingsley één der oprichter van de Nederlandse Boksbond en ook was hij enige jaren bestuurslid van deze Bond. Tijdens de Eerste Wereldoorlog zakte de belangstelling voor boksen terug. Toch wist Kingsley in 1916 in de Haagse Florazaal officieel lichtmiddengewicht kampioen van Nederland te worden. Sam en zijn vrouw draaiden daarop een variétnummer in elkaar en reisden de theaters af met een boksact. Kenmerkend voor Sam was dat hij zijn hoofd helemaal kaalgeschoren had. In 1918 bokste Sam zijn laatste officiële wedstrijd tegen de Engelse kampioen Martin Hockey, om de Nederlandse lichtmiddengewichtstitel. Sam werd na tien ronden van drie minuten op punten tot verliezer verklaard.

Kort daarop werd Sam blind. Hij overleed in zijn huis aan de Kloveniersburgwal 121 op 10 juli 1933. Zijn vrouw en dochter leefden nog in 1959, temidden van herinneringen aan hun bijzondere man en vader. Onbekend is waar de dochters van Sam en Marie zijn gebleven. Johanna schijnt getrouwd te zijn met Joh. M. van Mens en Lena met Joh. F. Woortman. De grote collectie plakboeken, knipsels en documentatie, waarvan in 1959 nog sprake was, heb ik niet kunnen traceren.

Placké

De grote tegenstrever van Kingsley was Henry J.J. Placké over wie veel meer bekend is. Berucht is het gevecht tussen Kingsley en Placké. Placké was al voor 1910 met een boksschool in de Amsterdamse Gravenstraat, achter de Nieuwe Kerk, begonnen. In 1912 namen de beide tegenstrevers het tegen elkaar op: Kingsley was een kleine man van 63 kilo en Placké een reus van bijna 150 kilo. Kingsley had de sympathie van het publiek en wist door zijn razendsnelle uitval-Placké af te matten. Nadat Placké Kingsley met een hand had beetgehouden en hem met de andere probeerde te stoten werd Placké gediskwalificeerd. David had gewonnen van Goliath.

Boekrecensies

Evert-Jan Mulder, met foto's van Willem Haagman en een voorwoord van Barry Hay, Zakken schuiven door. Boksen in Den Haag (Uitgeverij 'De Nieuwe Haagsche', Den Haag 1999) ISBN 9072766458, f42,00
Je kunt er plat Haags, Turks en Arabisch door elkaar horen, en af en toe wat Italiaans en Papiament. De kampioenen heten er onder andere Fred Westgeest en Etienne Hendriks, maar ook Mourad Louati en Jamal Aoul. In de Haagse boksschool Kristalijn zit het wel goed met de integratie van 'oude' en 'nieuwe' Nederlanders. Dit boek schetst in woord en beeld een portret van het Haagse boksen. Centraal staat Kristalijn, de succesvolle Haagse boksschool van de laatste decennia. De boksschool wordt gerund door John Kristalijn en Herman Rozemuller. Kristalijn leerde in Rotterdam boksen bij de legendarische Theo Huizenaar, in de tijd dat daar ook mannen als Bep van Klaveren en Luc van Dam over de vloer kwamen. Zijn grote talent lag echter in het trainen en promoten. In 1969 richtte hij zijn eigen boksschool op en nog steeds is hij actief als eigenaar, trainer en promotor van het boksen. Zijn assistent Rozemuller is een Hagenees uit de Schilderswijk. Het verhaal gaat dat Rozemuller 120 kilo woog toen hij van de grote vaart kwam. Hij begon te boksen bij Kristalijn en was binnen vier maanden een slanke bink. Helaas had hij een 'glazen kin', dus stopte hij met wedstrijdboksen, maar uit boksschool Kristalijn was hij niet meer weg te slaan.

In *Zakken schuiven door* (de uitspraak slaat op het commando waarop tijdens de training de bokkers die op de zak stoten even stoppen en vervolgens een andere stootzak nemen) komen trainers en bokkers aan het woord. Ze vertellen over onderwerpen als de kick van de ring, de wedstrijden in Amicitia en de rivaliteit tussen de Haagse boksverenigingen. En passant wordt een verklaring gegeven voor de afnemende populariteit van *the noble art of self defence* in Nederland. Kristalijn: "... boksen is een arme jongenssport, maar er zijn niet zoveel arme jongens meer. Er zijn zo verschrikkelijk veel dingen die je kan doen. Vroeger had je voetballen, boksen en wielrennen, op. Wie gaat er nou nog boksen, je een beetje voor je bek laten slaan?"

Bij zulke passages komt de zwakke kant van dit boek naar voren. Is de bokssport daadwerkelijk over het hoogtepunt heen, of gaat het om een tijdelijke terugval? Heeft het afnemen van het aantal (wedstrijd) bokkers niet vooral te maken met het toenemen van de populariteit van andere vechtsporten? Hier had commentaar of een analyse van de auteur niet mogen ontbreken. Schrijver Evert-Jan Mulder, in het dagelijks leven management-consultant bij de overheid en oud-wedstrijdbokser (1 wedstrijd, gewonnen door opgave in de tweede ronde), heeft gelukkig wel oog voor detail en hij kan nog schrijven ook. De tientallen foto's met portretten van bekende en onbekende bokkers slagen er bovendien goed in de sfeer van de boksschool op te roepen. Een liefdevolle hommage aan het boksen in Den Haag. (Wilfred van Buuren)

ISHPES-Bulletin, nr. 18, december 1999, uitgave van ISHPES, Berlijn.

Website: www.Umist.ac.uk/UMIST_Sport/ishpes2.html

Het drietalige bulletin van de 'International Society for the history of Physical Education and Sport' (ISHPES) bericht onder andere over reeds gehouden en nog op de agenda staande (inter)nationale congressen, seminars en symposia met betrekking tot sportgeschiedenis. Daarnaast wordt gerapporteerd over de stand van zaken op sporthistorisch gebied in diverse afzonderlijke landen. Wederom blijkt dat de belangstelling voor sportgeschiedenis nog altijd groeit en dat er steeds meer initiatieven worden ontplooid op wetenschappelijk en semi-wetenschappelijk niveau.

In Zweden bijvoorbeeld komen er steeds meer regionale verenigingen voor sportgeschiedenis bij, zo meldt Jan Lindroth in het openingsartikel. Drijvende krachten én leden zijn veelal afkomstig uit de sportwereld. Op nationaal niveau zijn er de Zweedse Vereniging voor Sportgeschiedenis, de Vereniging voor Olympische Geschiedenis en de historisch en ideologisch georiënteerde Zweedse Olympische Akademie. Ook bij sportclubs bestaat er steeds meer serieuze belangstelling voor de eigen geschiedenis. De auteur waarschuwt alleen wel voor 'overorganisatie', te hoge vergaderdichtheid en al te veel periodieken. Het zou beter zijn de krachten te bundelen en meer te letten op kwaliteit. Dat is ook nodig om aansluiting te krijgen bij de academische wereld, want veel initiatieven ontstijgen, ondanks de goede bedoelingen, nog niet het niveau van borrelpraat. Op die universiteiten zelf komt er langzaam meer ruimte voor onderzoek en onderwijs op sporthistorisch terrein (hoewel vooralsnog alleen de Universiteit van Stockholm studenten de mogelijkheid biedt hierin af te studeren).

Matti Goksoyr doet verslag van sociaal-wetenschappelijk voetbalonderzoek rond de Noorse Sportuniversiteit (Oslo) en wijst op het voordeel van samenwerking van sporthistorici

ISHPES-Bulletin

met medewerkers van het voetbalanalyse-laboratorium. (Zou Hans Kraay sr. al weten dat zo'n laboratorium bestaat?) Om de relatie van voetbal tot de maatschappelijke omgeving te onderzoeken en verklaren is het immers ook van belang de 'intrinsieke' waarde van het spel en de ontwikkeling van het voetbal op zich, te kennen.

In dit kader vond eind vorig jaar een workshop plaats over voetbalgeschiedenis en cultuur. Een internationaal gezelschap sporthistorici wisselde er informatie uit over nationale voetbalgeschiedenissen en studies van helden en mindere helden als respectievelijk Maradona en Paul "Kaskonje" Gascoigne. Dave Russel besprak zijn boek 'Football and the English'. Belangrijkste conclusie van de Engelsman was dat voetbal in Engeland helemaal geen *people's game* is, alleen al omdat de *working class* binnen het voetbal geen enkele macht uitoefent. Voor wie de exorbitant hoge entreprijzen voor een wedstrijd in de Premier League kent, of zich het schandaal rond de Newcastle United-managers en hun denigrerende uitspraken over de eigen supporters herinnert, zal dit echter een weinig verrassende uitkomst zijn.

Dat het 6e ISHPES-Congres vorige zomer in Budapest – met als thema de relatie tussen sport en politiek een groot succes was, zoals Susan Bandy in haar verslag meldt, hadden wij al vernomen van ons eigen bestuurslid Theo Stevens, die in het septembernummer van *De Sportwereld* verslag deed van het evenement. *Upcoming events* zijn onder andere een internationale seminar genaamd: 'Games of the Past-Sports of the Future? Globalization, Diversification, Transformation', dat plaats zal vinden in Duderstadt, Duitsland, van 16 tot 19 juni 2000, en het Wereldcongres voor Geschiedenis te Oslo, van 6 tot 13 augustus, alwaar een ronde tafel conferentie over sport en sexe op de agenda staat dat mede georganiseerd zal worden door ISHPES. Het zal alleen moeilijk worden als Sportwereld-lid de bezoekersselectie te doorstaan: vooral Zuid- en niet-Europeanen worden van harte uitgenodigd het congres bij te wonen.

Vijf vragen aan...

Oscar Steens

woonplaats: Dirksland
opleiding: nieuwste geschiedenis UvA
beroep: eindredacteur woonplaats: Utrecht

Door Susan Smit

1. Wat was uw eerste contact met sportgeschiedenis?

Pffff. Maar het moet iets met boeken en Feyenoord te maken hebben...

2. Wat is uw eigen bijdrage aan het sporthistorisch onderzoek?

Mede-oprichter stichting de Sportwereld, wat artikelen her en der; geschiedenis van studentensport, bijdragen voor gedenkboek over honderd jaar hockey, eindredactie bundel 'Goud, Nederlandse Olympische kampioenen'.

3. Wat zijn de beste sporthistorische boeken die u gelezen hebt?

Richard Holt, Sport and the British. Recent verschenen biografie over Mohammed Ali. Mooi in beide boeken: verbindingen/dwarsverbanden met sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen.

4. Wat vindt u belangrijke te bestuderen thema's op sporthistorisch gebied?

Het is teveel om op te noemen. Een persoonlijke greep: ontwikkeling van topsport versus amateurisme, ontwikkeling/teeloorgang van derby's tegen de achtergrond van processen als regionalisering/verstatelijking etc. Voorts wordt het na alle hagiografie tijd voor serieuze, historisch verantwoorde biografieën van sporters.

5. Hoe ziet u de toekomst voor sportgeschiedenis?

Met vertrouwen als het organisaties als stichting de Sportwereld lukt om dit vak echt op de agenda te krijgen bij universitaire bestuurders en andere instanties. Sombor als het in de hoek van hobbyisten en folkloristen blijft hangen. Aan het werk dus!

Maar geen nood, u kunt in 2002 in ieder geval naar Japan, voor ISHPES' eigen Seminar.

Voorts in het bulletin berichten van het elektronische comité van de vereniging. ISHPES biedt een elektronische mailservice en heeft nu 350 'subscribers' uit 30 landen. Als u graag op de hoogte wordt gehouden over bijvoorbeeld publicaties, nieuws over exposities, bijeenkomsten en discussies over sporthistorische onderwerpen of ervaringen en informatie wilt uitwisselen met anderen, kunt u lid worden door een e-mail te sturen naar:

listserv@pdomain.uwindsor.ca. Bij 'onderwerp' vermelden: SUB Sporthist + voornaam + achternaam.

Wanneer de Spaanse taal voor u geen geheimen kent, is tot slot een bezoekje aan het online tijdschrift van het *Educacion Fisica y las Ciencias del Deporte* (lichamelijke opvoeding - en sportwetenschappen) wellicht de moeite waard. Het tijdschrift heeft een uitgebreid en gratis te bekijken archief op dit terrein en er zijn ook (stem) geluidsfragmenten van verschillende conferenties op sportgebied te beluisteren. Het adres is: www.sirc.ca/revista/

REDACTIONEEL

De Sportwereld, nieuwsbrief van stichting de Sportwereld, geeft informatie over activiteiten van de Stichting. Daarnaast bevat de nieuwsbrief artikelen, interviews, boekbesprekingen en ander nieuws over de geschiedenis en achtergronden van de sport. Stichting de Sportwereld stelt zich ten doel: het bevorderen en uitvoeren van onderzoek naar de geschiedenis en achtergronden van de sport. Zij tracht dit doel te bereiken door het organiseren van bijeenkomsten (lezingen, studiedagen en werkgroepen), door het vervaardigen van publicaties (nieuwsbrieven en boeken) en door het leggen van contacten tussen beoefenaren van en geïnteresseerden in de geschiedenis en achtergronden van de sport.

HET BESTUUR VAN STICHTING DE SPORTWERELD

bestaat uit:

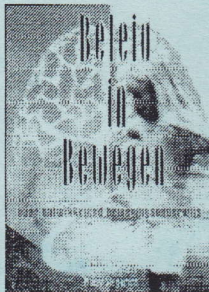
Pieter Breuker,
Nico van Horn,
Theo Stevens,

Sjoerd van Tiel (voorzitter).

Projectcoördinatoren:

Wilfred van Buuren,
Peter-Jan Mol,
Rogier Swagerman.

(advertentie)

BELEID IN BEWEGEN

door

H. Stegeman/E. Timmers

Het gaat in dit boek om het optimaal beïnvloeden van bewegingssituaties; de praktijk van het maken van beleids- en werkplannen, rekening houdend met ontwikkelingen buiten het onderwijs (zoals bijvoorbeeld in de sport) en oog te hebben voor pogingen tot vernieuwing van het bewegingsonderwijs (zoals bijvoorbeeld met betrekking tot de tweede fase van het voortgezet onderwijs. Aan de orde komen: Interne taakverdeling (belangrijk op een scholengemeenschap), Werkplannen, Vakconcepten, Invloed van de sport op het bewegingsonderwijs en de Ontwikkelingen in het bewegingsonderwijs met name in het basis- en voortgezet onderwijs.

Het boek is een "must" voor docenten bewegingsonderwijs en voor degenen die daarvoor in opleiding zijn.

ISBN 90-6076 459 5; 188 pag.; f 49,50

Verkrijgbaar in de boekhandel.

Uitgeverij

DE VRIESEBORCH

Postbus 5229 - 2000 CE Haarlem - 023 5325620

COLOFON

De Sportwereld is een uitgave van Stichting de Sportwereld. Redactie: Wilfred van Buuren, Sander Cats (Lay-out), Peter-Jan Mol (eindred.), Susan Smit en Sjoerd van Tiel. Redactieadres: Stichting de Sportwereld, Postbus 11781 1001 GT Amsterdam. Telefoon: 020-6928903. Abonnementen: de Sportwereld verschijnt acht keer per jaar. De Nieuwsbrief is alleen beschikbaar voor abonnees en medewerkers van Stichting de Sportwereld. Contributie per jaar: abonnees en medewerkers f 30,- studenten f 25,-instellingen f 40,- U kunt abonnee of medewerker worden door uw contributie over te maken via bank of giro: ABN-AMRO rekening 62.01.45.323 t.n.v. Stichting de Sportwereld, Amsterdam. Overname uit deze uitgave is toegestaan met toestemming van de redactie.

**SURF NAAR DE WEBSITE VAN STICHTING DE SPORTWERELD:
HTTP://MEMBERS.XOOM.COM/SPORTWERELD**